

77a Sortida Coneguem Catalunya

Amfiteatre - El no res de tot- «Cap de bou»

¿No és un cap de bou girat de l'inrevés la A, punt de partida de tota expressió artística?

Joan Brossa, *Poemes públics*, 1974-1975

LA POBLA DE CÉRVOLES

LES GARRIGUES

La Vinya dels Artistes

21 de maig de 2023

**77a Sortida del Cicle “Coneguem Catalunya”
La Pobla de Cérvoles
(Les Garrigues)**

21 de maig de 2023

HORARI PREVIST

Sortida de la plaça de l'Estació Vilanova i la Geltrú	07.30h
Àrea de servei Montblanc Esmorzar	08.30h
Sortida cap a la Pobla de Cérvoles	09.00h
Arribada a la Pobla de Cérvoles	09.45h
Inici d'un petit recorregut a la Vinya dels artistes	10.00h
Acabament del recorregut	11.15h
Visita opcional a la bodega celler	11.30h (fins a les 12)
Visita a l'església, ermita i museu	12.20h
Acabament de la visita	13.45h
Dinar a la casa de colònies cal Gort	14.00h
Sortida cap a Vilanova i Geltrú	16.00h
Arribada a Vilanova i la Geltrú	17.30h aprox

Notes:

Mentre duri el recorregut hi ha l'opció de la visita al CELLER (pagament a part).

Els horaris són aproximats i posen tenir variacions.

LA POBLA DE CÉRVOLES : VINYA DELS ARTISTES - CASTELL DE LA POBLA DE CÉRVOLES (Les Garrigues)

La Poble de Cérvoles es troba assentada al peu d'un turó. En el cim d'aquest turó s'aixecà el castell Cérvoles que fou jurisdicció de Poblet. L'origen d'aquest castell està relacionat amb Ramon de Vallbona, personatge que va aglutinar al seu entorn algunes comunitats eremítiques, entre les quals aquesta de Vallbona. El 1157 el comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, li va fer donació del lloc de Sòrboles (la Poble de Cérvoles, les Garrigues) amb la finalitat d'establir-hi una comunitat cenobítica masculina. En aquell moment creixia el monestir de Poblet, que va oposar-se a aquesta fundació en un lloc tan proper, aconseguint que no es pogués desenvolupar i que el 1171 passés a la seva propietat. Actualment està pràcticament enrunat però es poden observar esculpides a la roca nombroses estructures segurament destinades a recollir aigua. El castell està rodejat per unes boniques vinyes i un conjunt de roques de formes variades.

La Poble de Cérvoles té un gran interès turístic gràcies a la bellesa del seu paratge natural. Situat als peus de la serra de la Llena, comarca de les Garrigues, en terres lleidatanes, el poble disposa d'una casa de colònies, una casa rural, un molí d'oli, una antiga església i dos cellers. El celler de Mas Blanch i Jové té, a més de l'habitual visita a cellers i tast de vins, una sèrie d'obres d'art disseminades per part de les seves terres en l'anomenada Vinya dels Artistes, amb obres dels més destacats artistes catalans contemporanis, com Josep Guinovart, Carlos Pazos, Evru, Frederic Amat, Carles Santos o Joan Brossa, o l'escultora austríaca Eva Lootz entre d'altres.

CELLER MAS BLANCH I JOVÉ

Història

Petit celler familiar. Els nostres padrins van ser pagesos apassionats. La seva vida era la terra. La coneixien al pam, la respectaven i la treballaven amb amor. Ells són la inspiració d'aquest projecte familiar. Aquesta trajectòria ancestral ens va portar l'any 2006 a crear un petit celler familiar anomenat Mas Blanch i Jové a la Pobla de Cérvoles (Lleida) on elaborem vins que inspiren sota la DO Costers del Segre, subzona Les Garrigues.

La Terra, pobra. Viticultura a mà 100% de muntanya. Venim de la terra i aquesta és una màxima que sempre tenim present. L'adorem, la respectem i

la treballem d'una forma minuciosa, constant, amb professionalitat i amor. Les nostres 25 hectàrees de vinya estan situades a més de 700 metres per sobre del nivell del mar. Practiquem la viticultura ecològica de muntanya, que ens permet obtenir uns vins personals i elegants lliures d'herbicides i de pesticides: uns grans vins certificats com a ecològics des del 2015 per la CCPAE. El terreny és argilós-calcarí, pobre en matèria orgànica, el que ens permet aconseguir una producció de raïm per hectàrea que no superi els 3.500 kg i així obtenir la màxima concentració de sucres i polifenols. Tot el raïm és collit exclusivament a mà, perquè només el millor raïm, collit en el seu moment de maduració exacta, entri al nostre celler.

El Celler, integrat en el paisatge, és 100% solar. És un celler respectuós amb l'entorn. La integració es va aconseguir tot recobrint el celler amb grans pedres que es van extraure del mateix terreny, tot plantant a la paret exterior i al voltant de l'edifici, tot recobrint la part superior de terra i plantes, com si fos el subsòl de la mateixa muntanya i tot dotant al celler del color ocre del paisatge. Fou el reconegut pintor Josep Guinovart, gran amic de la família, qui ens va ajudar amb el disseny de la façana de l'edifici. Per tal de ser autosostenibles energèticament, a l'any 2017 es van instal·lar 110 plaques solars i 45 bateries de 2500 Am/h que ens permeten prescindir pràcticament d'energies fòssils. Més del 99% de l'electricitat que utilitzem per elaborar els nostres vins prové actualment de l'energia solar. I així som un dels cellers pioners a l'Estat. A l'interior del celler conservem impressionants obres d'art com el mural "Entre el Cel i la Terra" de Gregorio Iglesias que recobreix les quatre parets de la sala de botes, el "Primeres Notes del Cant de l'Hortolà" de l'Esteve Casanoves i el Josepe Gil que es troba penjada a la sala d'elaboració o el "In Vino Veritas" del Josep Guinovart, que en l'origen del

projecte va ser qui el va dissenyar. El celler no només esdevé l'indret on s'elabora el vi sinó també el punt culminant de **l'itinerari artístic de La Vinya dels Artistes.**

Ruta Joan Brossa

És l'única ruta que no es troba a Barcelona. **6 faristols repartits pel poble amb petits poemes que van des de 1950, La lluna, fins a 1996, La nimfa del silenci. Els punts de trobada dels faristols poètics són:** al carrer Major(2), La plaça de les Pobles, La plaça 1 d'octubre, la font Vella i les roques del carrer Ponent. Per acabar el circuit o ruta cal pujar fins a la Vinya dels artistes, del celler Mas Blanch i Jové, on trobarem l'escultura d'un poema visual de Brossa, el Cap de bou.

Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998) fou un poeta en el més ampli sentit del mot ja que va escriure poesia de tota mena (sonets, sextines, poemes curts, proses, teatre, poemes visuals, objectes, instal·lacions , etc.) en un acte de llibertat creativa i de transformació de la realitat que li tocà viure. Joan Brossa concebia la lletra A com la porta d'entrada a la literatura i al coneixement, tot definint-la com «el principi de l'expressió artística». A la vegada, la forma capgirada de la lletra evoca un cap de bou, una figura molt representada a totes les civilitzacions antigues.

Ajuntament i Ecomuseu (Antic molí de la Societat)

L'edifici on ara hi trobem l'Ajuntament era l'antic molí de la Societat, que fou construït l'any 1870, i que fins al 1930 s'hi produïa oli amb dos molins i quatre premses de biga, de les quals una encara es conserva. L'edifici el va rehabilitar l'arquitecte Daniel Gelabert Fontova i s'hi va instal·lar, a partir de 1995, l'actual Ajuntament i Ecomuseu de l'Oli. Va ser inaugurat pel molt

honorable Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya el 7 d'octubre de 1995, acompanyat per l'aleshores alcalde Francesc Piñol.

A l'Ecomuseu de l'Oli s'hi troba una exposició sobre el sector de l'oli des que es planta l'olivera fins que es comercialitza l'oli, passant pel conreu de l'arbre, diferents usos de l'oli, diferents classes. La finalitat de l'Ecomuseu és la promoció i l'impuls de l'oli.

Davant de l'edifici hi ha una zona enjardinada, l'antic hort de cal Nanjo, que l'any 1991 va ser comprada per l'Ajuntament. S'hi troba una escultura que és un homenatge a **Josep Espasa Anguera**, fill natural del poble. L'escultura de ferro, de 2'5 m, representa un home nu llegint un llibre assegut sobre una bola del món feta amb ceràmica. Hi ha una placa on s'hi pot llegir "*La paraula banya la terra talment l'aigua i els oceans*". Aquesta escultura va ser realitzada per l'escultor argentí i veí de Lleida, Miguel Ángel González, i fou inaugurada el 10 d'agost de 1996.

L'Església parroquial de la Mare de Déu de la Jonquera

És del segle XVIII i està dedicada a la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la població, d'estil neoclàssic, de creu llatina i amb tres naus. En el creuer s'alça una cúpula o cimbori i s'acaba amb un absis de 5 cares. A la cara central s'hi troba el cambril amb la imatge de la Mare de Déu de la Jonquera. Sobre les restes de la primitiva Església romànica que datava del segle XV (Santa Maria de Vallbona), s'hi va construir el nou temple conegut com l'Església parroquial de la Mare de Déu de la Jonquera, en el segle XVIII. De l'antiga Església es conserva la portada romànica, que posteriorment es va fer servir com a porta d'entrada al cementiri. Actualment la podem trobar en un lateral del cementiri, però tapiada. Les obres de l'Església actual van començar l'any 1728 i van acabar l'any 1731. Durant la Guerra Civil es va destruir tota la decoració interior. Actualment, en el lloc de l'altar major de

fusta, s'hi poden veure unes pintures murals del pintor lleidatà de reconegut prestigi, Víctor Pérez Pallarès, que foren inaugurades el dia 2 d'agost de 1996. Aquests frescos tenen una superfície de 134 m² repartits en 5 parets. En tres parts s'hi representa escenes bíbliques, en una altra, la *Carta de Poblament*, i en l'última, miracles atribuïts a la Mare de Déu de la Jonquera.

Orgue

És d'estil barroc i va ser construït cap a l'any 1752 per Anton Cases. Tot i que no es conserva en el seu estat original, sí que tenim d'aquella època els següents elements: les manxes, el secret, els salmers i els seus panderets, molts elements de la part mecànica de les tecles i dels registres, els tubs de fusta, els marcs del teclat i bona part de les tecles, la caixa i els muntants de fusta tallada, elaborats i exuberants. L'obra de la caixa i els muntants la va

realitzar en Lluís Bonifaci de Valls, no pas el seu nét, que també signava Bonifaci, i que és l'autor del cor de la Catedral de Lleida. L'orgue va començar a ser restaurat l'any 1989 per Wilfried Praet. Hi van participar professionals de la restauració de Belles Arts de la Universitat de Barcelona. Aquesta és la peça més valuosa del temple i anualment participa en el cicle "Els Orgues de Catalunya".

Ermita de Sant Miquel

L'ermita data del segle XVII, a la porta s'hi aprecia l'any 1611 - quedà enllestida per la diada de Carnestoltes de l'any 1614 -, tot i que té els seus

orígens en una capella de forma rectangular i austera dels segles XII-XIV. L'ermita va ser construïda per recordar la trobada de la imatge romànica de la Mare de Déu de la Jonquera en el joncar, prop de la Font Vella d'abans.

La descripció del temple inicial és la següent: 4 parets fetes de pedra i argamassa d'un gruix de 0'50 m. Una teulada sostinguda per dos arcs de punt rodó, amb bigam i llates de fusta. Les teulades, col·locades a dos vessants, acabaven amb un ràfec, com a protecció de les parets de les aigües de la pluja. S'entrava al temple per un portal de forma ogival, la façana no tenia cap altre element arquitectònic.

A l'inici del segle XVII es va fer l'obra de reconstrucció de la capella, i va quedar edificada així fins a l'any 1936. L'encarregat de restaurar-la va ser el picapedrer i mestre de cases, Enric Julià, natural de la ciutat de Girona i habitant de la vila de Cornudella.

L'any 1732 la imatge de la Mare de Déu de la Jonquera va ser traslladada al temple parroquial, fet que va provocar que la capella quedés sense titularitat i òrfena de patronatge per a la devoció popular. El consell de la vila, conjuntament amb el vicari de la Pobla i monjo del monestir de Poblet, van decidir dedicar l'ermita a Sant Miquel Arcàngel. Més tard, en la fornícula de la façana s'hi va col·locar una imatge de la Mare de Déu esculpida en pedra.

El retaule gòtic de Sant Miquel Pintura al tremp sobre taula. Mesures: 306 x 257 cm. Data de col·locació: de 1745 a 1750. L'autor del retaule va ser Bernat Martorell, que va ser un artista desconegut fins a l'any 1937. Formava part de l'escola catalana del gòtic medieval. Pel que fa a les parcel·les del retaule podem destacar: - La figura central és un quadre de Sant Miquel Arcàngel amb la llança vençant el drac, símbol de protecció i de defensa de l'Església. La part alta és dedicada a la crucificació de Jesús. Les cinc

parcel·les de la part de baix responen a altres moments de la Passió de Jesús. La part lateral superior de la dreta del retaule ens recorda el Misteri de l'Anunciació fet per l'arcàngel Sant Gabriel. Al centre es manifesta l'expulsió de Lucífer i dels diables que Sant Miquel va fer del Paradís. L'última parcel·la d'aquest lateral correspon a la llegenda de la fundació del monestir del Mont Gargano. A l'esquerra, a la part superior, hi tenim l'arcàngel Sant Rafael acompanyant a Tobies, camí cap a casa seva. La parcel·la central ens presenta la lluita que Sant Miquel i els seus àngels sostenen per combatre les heretgies i cismes en contra de la fe de l'Església. L'última part es refereix a l'aparició de l'anticrist.

Aquest retaule, a començaments de segle XX, va ser traslladat al Museu Diocesà per a la seva restauració. Avui es troba ubicat a la catedral de Tarragona. En el seu lloc, l'any 1987, es va col·locar una reproducció del retaule feta pel pintor Salvador Jané i Guardiola.

Les Basses

L'espai està format per abeuradors i basses que reben l'aigua analitzada de la font Vella. Antigament, les basses tenien la funció de safareigs per rentar la roba i estaven dividides en tres: per rentar la roba, per rentar la roba dels malalts i per esbandir-la. Els abeuradors el feien servir els animals, mules i ases, que anaven i tornaven del tros. Quan els pobletans i pobletanes van començar a deixar de rentar als safaretjos, la bassa més gran va servir al llarg d'alguns anys com a piscina (1968). Amb el pas del temps, la mecanització de les feines del camp, el fet de disposar d'aigua a la majoria de les llars i la construcció de la zona esportiva amb piscina (1975), les basses van anar quedant pràcticament abandonades per a un ús específic. El carrer de les basses és la sortida natural del poble per l'antic camí rural que connecta amb Cervià de les Garrigues, abans poc transitat i amb més trànsit des de la seva pavimentació en època més recent. Gràcies al fons FEDER, la Diputació de Lleida i l'Ajuntament de la Pobla de Cérvoles s'han recuperat les basses en el seu estat original i s'ha refet l'entorn perquè sigui un lloc agradable d'estar-s'hi i passejar sota l'ombra dels grans plataners.

LA VINYA DELS ARTISTES

La Vinya dels Artistes és una idea del Guinovart. Es va fer realitat gràcies a la bogeria d'una família que s'ha permès somniar i apostar per Les Garrigues com a escenari pintoresc i privilegiat d'un projecte únic, un museu a l'aire

lliure. La Vinya dels Artistes fusiona art i vi en una sala d'exposicions oberta a tothom. Aquí es troben escultures i instal·lacions de grans proporcions, nascudes gràcies a artistes com Carles Santos, Guinovart, Joan Brossa, Susana Solano, Evru (Zush), Eva Lootz, Antoni Llena, Carlos Pazos o Frederic Amat, entre d'altres. Aquestes peces úniques conviuen en llibertat entre ceps i oliveres. I el celler es converteix en el punt culminant d'aquest particular itinerari artístic, última etapa d'un recorregut que s'esdevé en una experiència extraordinària per a qualsevol visitant. Des de la seva inauguració, l'any 2009, molts creadors han passat per La Vinya dels Artistes, aquesta galeria d'art a l'aire lliure. I és que es tracta d'un marc perfecte per a recitals de poesia, pintures a l'aire lliure, màgia, pallassos, òpera, música de tota mena, dansa, titelles gegants, bombolles de sabó, teatre... És la nostra manera d'enllaçar vi i art i de marcar amb una subtil empremta el territori, deixant-hi com a llegat un patrimoni artístic i apostant per l'art com a element transformador.

En GUINOVART, pintor català de reconeixement internacional, va ser un amant de l'art i del vi. Guinovart sabia gaudir dels petits plaers de la vida. Era una persona amb una sensibilitat especial, molt lligada a la natura, a la terra. Fos quina fos la temàtica que l'inspirava en cada moment, ell sempre en percebia l'essència i la sabia expressar amb força. Ens vam enamorar. Nosaltres de la seva obra i la seva senzillesa, era impossible no fer-ho. I ell de la nostra il·lusió i de la nostra saó. Aquest va ser el motiu que va fer que tinguéssim l'honor de comptar amb la seva ajuda per al disseny del celler, i que creés l'impressionant mural homenatge al món del vi "In Vino Veritas", destinat a presidir la nostra sala de tasts. El mural, de 10,5 metres de llargada, va ser la seva última gran obra. La Vinya dels Artistes va ser declarada Bé Cultural d'Interès Local i registrada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya amb el número 14650-I.

OBRES EXPOSADES A LA VINYA DELS ARTISTES

Porta al Camp – Josep Guinovart

L'Orgue de Camp – Josep Guinovart

La Sargantaneta – Carles Santos

La Llum Planant damunt la Terra – Esteve Casanoves

La Finestra de Papillón – Gregorio Iglesias

Cap de Bou – Joan Brossa

Signatures nº1 – Susana Solano

Emmarcant el Somni: Diàleg – Assumpció Mateu

Esclat – Frederic Amat

Dongda, la Gran Campana – Evru

No et Prometo Res – Carlos Pazos

La Huella – Eva Lootz

La Guillotina – Iago Pericot

Món – Antoni Llena

Refugi – Erik Schmitz

Informació i fotografies extretes de:

[Ajuntament de la Pobla de Cérvoles poblacervoles.cat](https://www.poblacervoles.cat) <https://www.poblacervoles.cat>

<https://www.masblanchijove.com/>

La preparació d'aquesta 77a Sortida ha estat realitzada per membres de la Secció de Cultura de l'Agrupació Excursionista Talaia, maig de 2023.